

Pilar Cabot

ELS VERSOS OBSTINATS

POESIA

Col·lecció *La Garonne*

PRÒLEG-ENTREVISTA DE JACINT SALA

EDITORIAL
COMTE
D'AURE

(ENTREVISTA DE JACINT SALA)

**NO PASSIS, ENCARA,
A LA PÀGINA 25, I LLEGEIX AIXÒ!**

Quan vaig arribar a Can Tordera, fosquejava. A ponent, i a dintre meu. No sabia com me'n sortiria del pròleg que la Pilar m'havia demanat; no sabia com es concretaria la cosa. És per això que fosquejava. Però, noi, un cop a la feina, ens hi van tocar totes les petites. Pilar, dic, porto un munt de preguntes per després escriure un pròleg com Déu mana. Però, sabeu? Després d'una xerrada ben amena, i alhora prou fonda, amb la Pilar –i amb l'amic Armand, és clar!– el pròleg va anar prenent cos en forma de conversa. Voleu saber de què va anar el vespre? D'això, va anar, d'obstinacions, sí, sí, d'obstinacions i de lucideses.

–Obstinació: manteniment tenaç d'una opinió, una resolució, un propòsit. Tenacitat o obstinació per sobreviure? O per denunciar? O per justificar o justificar-te?

–Per entendre'ns amb la Vida ens cal una actitud mental positiva, procurar-nos motivacions, recollir allò més autèntic d'entre tot el que ens ofereix i obstinar-nos a fer-ho fruitar. Així, doncs, res de justificacions. Ganes. Tenacitat.

–Per què has trigat tant a obstinar-te? Necessitaves la constatació de tot el que havies viscut? Necessitaves una empenta de cara a demà? L'obstinació vol temps i maduresa?

–Sempre m’he obstinat en les coses que considero essencials, però, ara, la meva obra ho reflecteix més explícitament.

–En el teu llibre, hi ha una bellesa interior, un itinerari interior, uns versos interiors en contrast amb una denúncia exterior. Què t’interessa més: salvaguardar el teu món o aniquilar les forces, a estones incoherents, que provenen de fora.

–Un món interior coherent fa que les forces incoherents de les quals parles s’hi estavellin. No t’ho prenguis com una presumpció si dic que el meu recer és inexpugnable.

–És important el Carpe diem? Pel que té de present o pel que té de futur?

–La vida és un present continu.

–Algú ha definit aquests versos obstinats com un itinerari en espiral cap al centre de tu mateixa. A partir d’uns fets i d’unes constatacions més externes els versos es concentren fins a atènyer l’essencial, fins a fer imprescindible, de manera paradoxal, la paraula en ella mateixa.

–És cert. La Mariàngels Ferrer, tan bon punt va conèixer l’obra, la va definir com un cargol, una espiral on els agents externs, més o menys circumstancials, circumval·len allò que realment, i sobretot, m’importa.

–Seria massa exagerat dir que els teus versos estan plens de “però”? Uns però interiors que fan de muralla contra uns d’exterior, i al revés. Tot va bé, però. Tot va malament,... però.

–No hi ha res absolut.

–Quins lligams hi ha, en aquest darrer llibre, amb totes les teves publicacions anteriors? Baudelaire i Vivaldi, on són, si hi són?

–No sóc unidimensional. Les negrors que apareixen a “Avui estimo Baudelaire i el joc de “Vol ballar un tango amb mi, senyor Vivaldi?” són meus. Eren en mi quan en parlava. Les persones no som només alegres o només tristes; tenim sentiments i capacitats plurals, i això ens fa interessants i, sovint, sorprenents.

–M’agradaria que em comentessis quin valor tenen per a tu les referències literàries (tretze, en concret) que encapçalen alguns dels poemes d’aquest llibre.

–El valor de la paraula d’alguns dels meus mestres. Els autors ens nodrim els uns als altres. Veure reflectit el propi pensament en l’obra dels que admires t’ajuda i et referma.

–“M’obstino a desitjar / que els meus poemes m’ultrapassin la mort / ni que sigui un instant / per no morir d’eixut” ¿Et preocupa la memòria de després més que no pas la lluita contra aquesta societat (o contra tu mateixa) que alces com una bandera esquinçada en aquests versos? “La mort pot ser l’oblit”, dius.

–Jo visc en els meus versos i amb els meus versos. Em són companyia. I em fóra bo que m’acompanyessin fins al darrer instant. Cercar-los altra transcendència em semblaria molt agosarat.

–En dos poemes ens parles de propostes i de contrapropostes. Escoltar i estimar o portar el cap al psiquiatre.

–Ecoltar i estimar: dos preceptes imprescindibles per a viure i conviure.

–Qui és, com és, on és i on passa la Pilar Cabot d'aquests darrers temps.

–Passa per la plenitud que dona la creativitat.

–Tu creus que donem més importància a les coses accidentals (cotxe, mobles, perfum...) que no pas a les essencials. Però, qui decideix el que és essencial i el que no ho és? Deixa'm fer d'advocat del diable: no és un tòpic per justificar l'existència d'uns versos obstinats?

–Entre les coses que tinc clares és que l'essencial rau en la persona: en la seva humanitat i en la seva intel·ligència. Per a mi, allò de "si tens més, vals més" fa indignes i força miserables els qui ho pensen.

–Hi ha moltes capelletes de signes diferents: ètiques, polítiques, socials, literàries? A Osona també?

–Sí. Sempre n'hi ha hagudes i sembla ser que sempre n'hi haurà. A tot arreu.

–La forma del poema és la closca, l'essencial és només a l'interior. En aquest llibre has canviat de closca? O només m'ho sembla?

–Potser perquè tinc facilitat per a la rima i per a les estructures formals sovint les defujo. És allò de posar-se reptes. M'agrada canviar de closca.

–Pagues peatge a l'opinió pública, a la crítica, a les modes, quan escrius?

–Res de res. Tot això em queda molt lluny.

–Són tan clars com sembla els límits entra la paraula i el silenci?

–En ocasions, sí.

–“Si no et recicles / qualsevol hora / et moriràs d'un tip de por de viure” Què et fa més por: viure o morir? O depèn de com visquis o com moris? La teva poesia és altament vitalista (amb tot el que això vol dir) però en la duresa d'aquest teu darrer llibre hi ressona l'element de la mort. O no?

–La mort és en nosaltres des que naixem. Però en parlem poc. Deu ser cosa de l'edat que ara en parli, tot i que els anys no m'amoinen. Tenir consciència de la mort no significa viure esporuguit. Sóc vitalista, jo, i encara vull fer moltes coses.

–“Me'n vaig per no ser carn desencantada”: plegues? dimiteixes? Escriure no et resol res? Tot i que “hi vius en els teus versos”.

–Si cal reconduir les coses i/o reconduir-se es fa. Sol ser saludable. No plego de res.

–Creus que l'obstinació (o, dit d'altra manera, la denúncia) fa fàcil la vida? O és només per poder viure de dia i dormir tranquil·la de nit?

- No m'obstino en la denúncia. M'obstino en els valors de la Vida. I deu ser bo perquè dormo com un talp.

-Escrius per viure? Viuries sense escriure?

-He escrit sempre. Des d'infant. No m'imagino sense escriure.

-“Ja no hi ha res que pugui retornar-nos la màgia de l'ahir”. Què és la màgia? I on és, com per què no pugui tornar? Començar de nou “com si mai no ens haguéssim desitjat ni estimat”?

-I tu m'ho preguntes? Tu, que aboques tanta màgia en la teva poesia?

-“El buit és en nosaltres”? Com a ens social? Com a individu? Com a poetessa?

-Sí, també el buit és en nosaltres. Com a individus.

-“Encara voldries creure en els miracles” Que no hi podem creure? No és un miracle el poema mateix? No és prou aquella bona fe de la infantesa? No és prou el poder taumatúrgic de la paraula?

-Tens raó. Encara podem creure en els miracles.

-Les llàgrimes són un dret o una obstinació? El plor és una rebeldia o una escapatòria? El dolor és un detonant o una rebel·lia?

-M'ho poses difícil. Va tot tan lligat... Són les situacions les que solen determinar les conductes; però, és clar, també de vegades les

conductes determinen les situacions. Les llàgrimes són més que un dret. Són expressió del dolor i també ho poden ser d'un rampell d'odi o d'un instant de tendresa. Ah, i del dolor en pot néixer la rebel·lia.

-Què és aquesta “lluna que ens daura les ombres”? És un punt de vista? És un retorn a la placidesa que encara ens pot salvar? Hi arriba aquest daurat fins al fons del cargol on et concentres?

-Es tracta de l'esperança. I sí que arriba al fons del cargol.

-És meravellosa l'esperança: “sempre et decantes del costat de la vida”. Hi ha en els teus poemes com una mena de declaració d'intencions, com un programa, tan personal com social, en el qual ens hi puguem sentir representats? (Cfr. Cita de Katherine Mansfield: “Hi ha alguna cosa fonda i terrible en aquest etern desig de comunicar-se”).

-El fet de donar a conèixer els poemes ja porta implícit el desig de comunicar. Jo vull comunicar-me. El millor premi, si és que calen premis, és que algú em digui que s'ha fet seus els meus versos; que s'hi sent representat. Ara bé, quan escric no hi penso en això. Això ve després. Aquest llibre és, en una petita part, declaració d'intencions i, sobretot, és la constatació d'una manera de fer i de sentir.

-“Tota la vida és ... una absurda proclama”. No comença a ser hora que reivindicuem, obstinadament, el dret a cridar, per llarg, absurd i difícil que ens pugui semblar?

-I tant! Ja fa temps que n'és l'hora.

–Sort que encara ens queda (tot i aquesta mena de refús del passat) dies de tardor, veïnat, llums darrera la finestra, l'hort dels magraners, la figuera, el vell oliverar. Com una ègloga antiga, el paisatge (amb la lluna inclosa) forma part del teu pla de salvació?

–No refuso el passat; només l'endrego. I pel que fa a la Naturalesa, és un dels meus suports estables. Des de sempre.

–El llit, la tardor, la finestra, la memòria no tenen, com a preu, el crit, la rebel·lia, l'obstinació?

–Probablement.

–Tot aquests versos obstinats tenen un regust de balanç. Passes comptes dels anys. I t'hi trobes bé en aquesta operació en què els sentiments de l'haver (lluna inclosa) no poden res contra les desesperances i les lluites personals i col·lectives del cada dia. “Res no ha canviat”, conclou, “tret d'aquests ulls on se'm congria el temps.”

–És un balanç que abraça un fragment de la meva vida i que amb l'intent d'harmonitzar el passat i el present pren més amplitud i més fondària.

–No saps pas com m'agrada que parlis de la pell. Penso que el cos és el mapa físic de les nostres obstinades descobertes. La pell –malgrat el que n'opina un poeta de la plana– és un sagrament (és a dir, el camí cap al sagrat) de la memòria.

–D'acord.

–“M'hauria baratat per una engruna de tendresa” dius tu. “Jo em donaria per un bes” diu Palau i Fabre. Creus que el món està ben necessitat d'afecte? No ens sobren massa coses de les quals no en traurem mai gaire cosa? No serà que tenim tant de tot que ja ens falten les ganes de tenir? (Doneu-me set que m'estic morint d'aigua, diu la parafrasi d'un conegut refrany).

–Deixa'm simplificar jo podria viure sense un munt de coses, però no podria viure sense la tendresa.

–“Tot m'és suficient” dius gairebé al final. I la postura dels teus versos em retornen a la proposta franciscana: “Necessito ben poques coses, i aquestes poques coses les necessito ben poc”. La placidesa de l'ombra de l'arbre et pot fer oblidar fins i tot el mateix arbre.

–Ara, tant o més que mai, m'agrada dur la maleta lleugera.

–Arriba un moment, en el teu llibre, en què el poema es torna cos. Ja no ens basta la paraula. Necessitem, com abans, la pell, que puguem tocar, que puguem trotar desbocats, que ens revinguí, com abans, aquest desig quasi salvatge. Jo gosaria dir que el penúltim poema és d'una sensualitat morfològica que traspassa el propi llenguatge en què es fonen forma i desig.

–Cal tenir present que els cossos també estimen.

–Ara i aquí: un carpe diem bellíssim. És bo que en acabar el llibre ens en quedi aquest catàleg de les coses que et fan companyia. A tu i a gairebé tothom. És un poema en què està prohibit tota mena de soroll. Si no, no sentiríem la música, la paraula, el som-

riure, la calma, l'amor, el bes, el despertar feliç. També ens és necessari saber que l'obstinació també s'ajoca en aquests catorze versos. Ara i aquí has esdevingut el corifeu dels nostres desitjos més diàfans, la portaveu de les nostres obstinades certeses i dels nostres miracles més vàlids. "Això em penso que és tot", concluds. Això em penso que ho és tot.

-Amén.

-Diu Rupert Brooke: "Només hi ha tres coses al món: una és llegir poesia, l'altra és escriure poesia i la millor de totes és viure poesia". És a dir, transcendir l'estricta sentit de l'ofici. Em sembla que en aquests versos obstinats t'hi acostes. O no?

-Sí; i puc dir que sense pretendre-ho.

-“Si no fos la soledat, diu Carles Riba, en la mateixa línia de Rilke, res no distingiria la meua cambra de totes les altres cambres” Per escriure, necessites aquesta soledat física? O en necessites una altra de més fonda? La poesia et ve a buscar en la teua soledat, o ets tu qui pretén d'atrapar-la?

-En la “cambra pròpia” s'hi conjuguen les soledats de l'artista. En la necessària, fonda i bella soledat de la “cambra pròpia” els versos s'enduen les hores volant.

-Creus en els moments en què estàs més inspirada o et refies només de la feina i de l'estona que hi dediques?

-Sempre m'he refiat de la feina. Estic d'acord en allò que diuen de la inspiració: que si t'agafa treballant, enhorabona!

En pujar al cotxe per entornar-me'n a casa, Eliot va voler venir amb mi. Es va passar tot el camí dient el mateix: “que no hem estat derrotats, perquè hem sabut persistir”.

Un altre obstinat, vaig dir. El món en va ple.

JACINT SALA

Manlleu, febrer de 2003